

Wiesław St. Bar

"Milczenie w liturgii", Antoni Cebula, Oleśnica 1993 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 37/3-4, 302-304

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zaprezentowane powyżej tematy referatów i uzupełniających ich komunikatów pozwalają na zorientowanie się co do szczegółowych kwestii dyskutowanych w czasie sympozjum a mieszczących się w optyce tytułu tej publikacji. Z kolei nazwisko autora i zaznaczone strony dzieła jeszcze bliżej je przybliżają. Należy ponadto nadmienić, że prezentowana publikacja oprócz wyżej wymienionych części i wzmiankowanego już wprowadzenia, zawiera także wykład wprowadzający (ss. 9-21) abp V. Fagiolo – przewodniczącego Papieskiej Rady ds Interpretacji Tekstów Prawnych, w którym autor wprowadził w tematykę sympozjum i podkreślił doniosłość i znaczenie Kodeksu z 1983 dla wspólnoty kościelnej. Kodeks jest rzeczywiście skutecznym narzędziem, które wspólnocie wiernych pozwala być autentycznym Kościołem Chrystusa w oparciu o doktrynę wynikającą z Vaticanum II. Bardzo interesujący jest załącznik, w którym abp Fagiolo zaznaczył racje prawne i sposób funkcjonowania wspomnianej Rady, a także przekazał dane o jej działalności na polu wydawniczym, przede wszystkim w dziedzinie autentycznej interpretacji. Okazuje się, że Rada dała 39 autentycznych interpretacji, z których opublikowano 25.

W końcowej części dzieła znajduje się także przemówienie Jana Pawła II (ss. 1263-1268) skierowane do uczestników sympozjum w którym podkreślił, że 10-letni życiowy egzamin Kodeksu łączy się z rozwojem doktryny soborowej. Samo zaś sympozjum może przyczynić się do wzrostu szacunku i wierności względem Kodeksu, jako instrumentu który dobrze koresponduje z naturą Kościoła. Nadto należy także odnotować przemówienie laudacyjne monsignora V. Fagiolo pod adresem Ojca świętego (ss. 1269n) i drugie zamykające sympozjum (ss. 1273-1275) w którym autor sformułował 12 sympozjalnych konkluzji. Dzieło zawiera też indeks nazwisk i spis treści.

Niniejsza pozycja bez wątpienia zasługuje na bardzo pozytywną ocenę. Nie tylko porusza problemy skądinąd ważne dla życia Kościoła, ale szuka również rozwiązań. Stąd też może być nie tylko źródłem wiedzy i informacji o problemach związanych z recepcją i skutecznością Kodeksu Jana Pawła II, ale w sposób szczególny ukazuje perspektywę możliwych zastosowań prawa, by skutecznie budować wspólnotę Kościoła i uczestniczyć pełniej w potrójnej jego misji. Staranne wydanie książki przez oficynę watykańską podwyższa także jej walor. Zapewne pozycją tą zainteresowani będą nie tylko prawnicy, ale również duszpasterze, którzy uczestniczą bezpośrednio w budowaniu wspólnoty Kościoła.

Ks. Henryk Stawniak SDB

Ks. Antoni C e b u l a SDS, *Milczenie w liturgii*, Oleśnica 1993, s. 48

Nakładem Oficyny Wydawniczej „Signum” ukazała się kolejna pozycja wprowadzająca w świat liturgii. Jej autor, ks. Antoni C e b u l a, przybliży czytelnikowi jedną z form czynnego uczestnictwa wiernych w obrzędach liturgicznych – obok słowa, pieśni, gestu i postaw – m i l c z e n i e.

Rozprawa składa się, oprócz Wykazu skrótów (s. 46n) i Spisu treści (s. 48), z trzech rozdziałów. W pierwszym omówione zostało milczenie w historii religii – jego rozumienie i rodzaje w świecie grecko-rzymskim, judaizmie, w Biblii (s. 3-12). W rozdziale drugim naszkicowana została droga kształtowania się chrześcijańskiej ciszy, począwszy od nazwania jej dwóch źródeł (wpływów świata grecko-rzymskiego i filozofii zachodniej) do soborowej i posoborowej odnowy liturgii (s. 13-23). Wreszcie ostatni rozdział, stanowiący objętościowo połowę opracowania, poświęcony jest antropologiczno-teologicznym treściom milczenia w liturgii po Soborze Watykańskim II (s. 24-45). Opierając się na stwierdzeniu z *Ogólnego Wprowadzenia do Mszału Rzymskiego dla diecezji polskich* (Poznań 1986), że *Natura milczenia uzależniona jest od momentu Mszy świętej, w którym ono występuje* (art. 23) oraz typologii milczenia D. Sartore Autor określa je jako **milczenie oczyszczające i jednoczące** (zwłaszcza w czasie aktu pokutnego we Mszy świętej i przed kolektą, w obrzędach wstępnych innych rodzajów celebracji liturgicznych, w czasie modlitwy wiernych), **przyzywające Ducha Świętego** (podczas ordynacji, sakramentu małżeństwa, w epiklezie konsekracyjnej i komuniijnej), **medytacyjne** (w liturgii Słowa Mszy świętej, w Liturgii Godzin itp.) oraz **ekspresyjne** (przeniknięte miłością wychwalającą i uwielbiającą, szczególnie intensywne milczenie pokomunijne i adoracyjne, także krzyża w Wielki Piątek, usprawniające do realizacji nowego przymierza).

Praca ks. A. C e b u l i stanowi niejako dopełnienie książki *Fundamentalne rzeczywistości liturgii* A.J. Znaka, która ukazała się w tym samym Wydawnictwie w 1992 r.

Niewątpliwie słusznie wyeksponowane zostało milczenie w Eucharystii – centrum i szczyt Liturgii Kościoła. Trafny też jest wybór i cytacja fragmentów z *Ogólnego Wprowadzenia do Mszału Rzymskiego*, szczególnie dla niemających do niego bezpośredniego dostępu.

Do walorów publikacji zaliczyć też można skrupulatne stosowanie odsyłaczy (przypisów); wskazują na literaturę przedmiotu, także w języku polskim. Zresztą była to konieczność przy rezygnacji z zamieszczenia wykazu literatury. Brakującego wykazu źródeł można się „doczytać” w Wykazie skrótów, jednak zbyt obszernym jak na tego typu opracowanie. Na przykład wprowadzono i objaśniono skrót *KPK Kodeks Prawa Kanonicznego*, Poznań 1984; zatsosowano go w całej pracy tylko dwa razy, i to w odniesieniu do jednego kanonu – 909, w pierwszym przypadku przywołanego dość sztucznie (s. 31). Owszem, prawo liturgiczne – mimo że stanowi część porządku prawnego Kościoła – zostało wyłączone z Kodeksu Prawa Kanonicznego (kan. 2), ale nie do tego stopnia, aby przy omawianiu czasu i miejsca milczenia w liturgii po Soborze Watykańskim liczne przepisy o charakterze liturgicznym spotykamy zwłaszcza w prawie o posłudze uświęcania. W związku z podjętą przez ks. A. Cebulę problematyką *milczenie w liturgii* zasługują na szczególną uwagę, m.in. kanony: 898, 962 § 2, 1063 n. 3 i 1173. Odniesienie do norm podstawowego zbioru prawa w Kościele podkreśliłoby wiążący charakter przepisów liturgicznych zwłaszcza wobec tych, którzy celebrują, a niekiedy „brak im ducha”, i „odprawiać” rozumieją według pierwszego znaczenia tego słowa (zob. *Słownik języka polskiego*, t. II, L-P, Warszawa 1979, s. 470). Uwypuklam ten aspekt, gdyż Autor omawianego opracowania nie

określa (brak wstępu), zaś z zastosowanej metody prezentacji zagadnienia (przeгляд norm, zestawienie) wnioskuję, że jest ono kierowane przede wszystkim do aktualnych i przyszłych przewodniczących liturgii.

Mimo powyższych zastrzeżeń publikacja ta może stanowić cenny przewodnik dla wymienionego grona, jak również innych wiernych, którzy pragną owocniej uczestniczyć w liturgii (przede wszystkim dzięki treści trzeciego rozdziału i wskazania w przepisach popularnych opracowań, zwłaszcza artykułów w czasopismach).

O. Wiesław St. Bar OFMConv